

Ries, L. – Kollárová, E. (eds.): Svět cizích jazyků, Svet cudzích jazykov DNES, Inovační trendy v cizojazyčné výuce, Inovačné trendy v cudzozajznej výučbe, vyd. DIDAKTIS, Bratislava 2004, 188 str.

Za redakce L. Riese a E. Kollárové se spojilo dalších šest autorů, Čechů a Slováků, aby se zamysleli nad současným stavem a dalším směřováním cizojazyčného vyučování. Přínos publikace, řečeno jejich slovy, spočívá v následujícím: „Inovace, o nichž kniha pojednává, jsou povahy humanizační: jak rozumět člověku, který se učí cizímu jazyku, aby se v průběhu učení rozvíjela, prohlubovala jeho plná lidskost; jsou povahy kulturologické: jak vstupuje kultura do osvojování cizího jazyka, aby je učinila humánním, eticky a esteticky závažným; jsou povahy pedagogicko-didaktické: jaké koncepte byly pro výuku cizích jazyků vyvinuty, aby učení bylo po všech stránkách efektivní (a to i tenkrát, jsou-li žáci dyslektičtí); a povahy informačně-technologické: jak může být v těchto konceptech uplatněna počítačová technika, aby svými značně rozmanitými možnostmi posílila účinnost učení.“ (s. 5). Autoři pocházejí z různých vysokoškolských pracovišť, zabývají se různými jazyky. S nimi také pracují jako s verifikačním materiálem, pokud to charakter statí vyžaduje. Cizí jazyk obecně je pojat jako fenomén, který přispívá k poznávání a prožívání sebe a světa, k schopnosti uvažování o svém a cizím, o rozdílnosti hodnot atd. Nemůžeme dobe pochopit sebe a své, pokud je nemáme s čím konfrontovat, nemůžeme vést dialog o smyslu tradic, pokud známe jen své a mnohdy i ty špatně. Střetnutí se světem cizích jazyků je výchovou k toleranci, k rozšiřování obzorů kulturních i lidských, výchovou k chápání celistvosti světa v jeho rozdílnosti.

Kniha obsahuje následující příspěvky: L. Ries, P. Zajícová, *Humanizace cizojazyčného vyučování*; E. Kollárová, *Kulturologické smerovanie cudzozajznej edukácie*; E. Tandlichová, *Možnosti a perspektívy rozvíjania autonómie učiaceho sa cudzí jazyk*; J. Mothejzík, R. Choděra, L. Ries, *Inovační (alternativní) metody výuky cizích jazyků*; M. Hanzlíková, *Počítače ve výuce cizích jazyků ve škole*; M. Šigutová, *Výuka cizích jazyků u dětí s dyslexií*.

Každý z těchto článků je přínosný, pro časopis Opera Slavica je však nejvíc na místě poreferovat o statí E. Kollárové, která na příkladu práce s ruským jazykovým materiálem a ruskou kulturou zasazenou do světového kontextu ukazuje, jak může cizojazyčná výuka formovat osobnost, a to nejen žáka, ale zároveň i učitele. Kulturologické směřování cizojazyčné výuky, to není jen to, co se odedávna chápalo jako její „přívazek“ – tedy realie, zeměvěda, *stranovedenie*. Cizí jazyk v pojetí E. Kollárové je spíš prostředkem než cílem, prostředkem k tomu, aby se z člověka hovořícího (*homo loquens*) stával člověk mravní (*homo moralis*) a v konečném důsledku člověk duchovní (*homo spiritualis*). Hodina cizího jazyka je podle ní křížovatkou kultur. Autorka navrhuje pracovat s fakty kultury, které jsou představovány kulturními texty, k nimž patří nejen texty literární, ale i obraz, fotografie, filmové dílo, divadelní hra, hudební skladba, i chrám Pokrova na Nerli, chochlomská miska, prvek mendelevium atd. Žáci by měli dostávat informaci-impresi, tj. zážitkovou informaci spolu s její asociativní auroou, která ji obklopuje a spojuje s dalšími jevy kultury.

Prací s volnými asociacemi se dosud zabývala spíš psycholingvistika, autorka navrhuje rozvíjet asociace lingvokulturologické, takže proti tradičním asociacním dvojicím typu *teatr – kino*, *djadja – tetja*, *master – masterskaja* se pracuje s dvojicemi typu *teatr – Bolšoj*, *Djadja – Vanja*, *Master – i Margarita*. Každá z těchto dvojic nese v sobě kono-

tace, různé podle kulturní orientace a vyspělosti žáků. Dalším krokem pak tedy může být slovní vyjevení těchto konotací, vyprávění příběhů i s přesahy do cizojazyčných kultur – viz Faust a Markétka, pro české žáky, především pražské, třeba Faustův dům v Praze atd.

A nejde jen o asociace slovní, i když s dalekými „přesahy“. Jde o asociace celých kulturních fenoménů – a současně o jejich rozvíjení během doby, jakési návraty ve formě spirály, ukotvenost jednotlivých jevů v kulturním prostředí, ať už „úzce ruském“, nebo třeba široce pojatém křesťanském. Začíná-li setkání s ruským jazykem Cvetajevovou fragmentem z autobiografie *Mám 15 roků* (součást stále rubriky *Spisovatel v našem věku*) jejími verši: *Krasnoju kistju / Rjabina zažglas / Padali listja / Ja rodilas' // Sporili sotni / Kollokolov / Den' byl subbotnyj / Ioann Bogoslov*/, pak je to pro Kollárovou i příležitost seznámit studenty s reprodukcí obrazu A. Ivanova Zjevení Krista národu, v českém prostředí dále např. i pro komentář-srovnání českých a ruských jmen Jan Evangelista – Ioann Bogoslov, popř. Jan Křtitel – Ioann Predteča apod. Možnosti jsou vpravdě bezbřehé a smysl pro uměřenost informací a zprostředkování impresí je zcela v rukou tvořivého učitele. A protože pro tvořivého učitele takovéto podání látky nikdy nezevšední, je výuka cizího jazyka objevováním i pro něho.

A když se nenudí učitel, nenudí se ani student (a ani autor učebnic, srov. Kollárová, E., Trušinová, L., *Vstreči s Rossijej* I, II, Bratislava 1996, 1998). Ostatně právě na Slovensku věnuje pozornost výchově učitelů-rusistů v tomto duchu časopis Asociace rusistů Slovenska (ARS) *Ruskij jazyk v centre Jevropy*, kulturologicky zaměřený, vydávaný v Banské Bystrici. Právě tam bylo také v září 2004 ve Státní vědecké knihovně otevřeno Informační centrum ruské kultury.

Slovensko-český ediční počín, kterým je vydání publikace *Svět cizích jazyků dnes*, by měli zaznamenat nejen bezprostředně učitelé cizích jazyků, ale všichni zájemci o tuto problematiku a širěji všichni filologové. Jde o publikaci v mnoha směrech podnětnou.

Zdeňka Trösterová

